

# Alma / hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy

написано kitapcy | 22 январа, 2025

Alma / hekaýa ALMA

Ol sallanyp lowurdap duran gyzyl almalary synlap, hezil edip güldi. Diňe bir gülmegem däl, hut bagtyýar boldy. Hawa, hut şeýle. Ol niçe ýyllar yhlas siňdirdi şu alma agajyny ýetişdirmek üçin, näçe der dökdi ondan, ynha, şu günki ýaly ilkinji gezek bol hasyl almak üçin. Ol ömründe ilkinji gezek öz zähmetiniň hakyky miwesini görüpdi. Hawa, hawa, hakyku miwesini. Hanha, sallanyp dur-a gözüne söweýin gyzyl almalar! Ýolmaga dagy dözer ýaly däl. Özem, tüweleme, şeýle hasylly welin, boýy kelte alma agajy aşak egrelip, ýere degeýin-degeýin diýýär. Şol bir düýp agaja yhlas baryn-a siňdirip bilipdir. Gijirägem bolsa, garaz, düşünişdir agaja-da edil çaga ýaly ideg gerekdigine, bu bir tebigatyň kanuny ahyryn – janly zada ideg gerek. Suw gerek, ýylylyk gerek, mähir gerek. Hawa, öz eli bilen ýetişdiren alma agajyny synlap duran adam dogrudanam, bagtyýardy. Onuň ýygirt atan ýüzünde, nury öçüşen gözlerinde şatlyk alamatlary uçganaklaýardy.

Aslyýetinde ol döredijilik adamsy. Ol ýazyjy. Ömrüni ýazyjylyk edip geçiren adam. Aýdyşlaryna görä, özüni bileli bári ýazyp ýörmüş. Ýazyjylyk onuň maňlaýyna ýazylypmyş. Kiçiliginden galamyny elinden düşürenokmyşyn. Il-gün haýran galypdyr. «Bäh, tüweleme, ýaşam bolsa galam ýöredişi erbet däl ýaly-la. Beýle yhlas ediberse mundan üýtgeşik bir zat çykaýmagam ahmal» diýşip, onuň ýazan zatlatyny okap, başlaryny ýaýkapdyrlar.

Soň ol uly-uly okuwlarda okapdyr. Ýazmasynam dowam etdiripdir. Indi ol hem ýazýardy, hemem galyň-galyň kitaplary okaýardy. Ynanar ýaly döp – onuň bütin ömri ýazmak hem okamak bilen geçipdir. Onuň ýazan kitaplaram, okaýan kitaplaram öýe syganokmyşyn. Şeýdip, ol çal saç gojalyga ýetdi. Ýöne şonda-da dek oturmady – ýazdy. Ýazdy hem okady. Ýene-de tom-tom kitaplar çykartdy. Eline düşen islendik kitabam ol edil ýöne çigit çigitlän ýaly edip okady. Onsoň, şeýle okumuş ýazyjy

bolansoň, her kim onuň ýanyna maslahata barýar. Her niçigem bolsa, köp bilýän adam-da. Heý şonça kitap okabam zat bilmän bormy? Edil ýöne şänik döwen ýaly eder. Sorag berip ýetişseň, jogaby nagtdyr. Taryh bolsun, o dünýe-bu dünýe gürrüňi bolsun, asman giňişligi bolsun, adam häsiýeti bolsun, tapawudy ýok, näme sorasaň bilip durandyr.

Hawa, ýaşlygyndan galama ýapyşyp, ylhamy joşup ýaşan adam ýaza-ýaza, okaý-okaý garrylyga ýetipdir. Ömrüni öýdejik, dar otagyň içinden hiç ýere çykman oturyp işläpdir. Dogry, penjireden käwagt bir garapdyr daşaryk, syn edipdir howa ýagdaýyna – gün çykýarmy, ýagyş ýagýarmy, şemalmy, garaz, gyzyklanypdyr, töwerek-daş bilenem. Ýöne bende, esasan, öýdeçiräk bolupdyr. Şol darajyk jaýda-da pikire batyp, oýlanyp geljekki eseri hyýalynda janlandyryp, hyýalynda-da alyslara syýahat edipdir, dürli häsiýetdäki adamlary dürli ýagdaýda, dürli häsiýetde suratlandyrypdyr. Garaz, hemişe öz-özi bilen bolupdyr. Öz-özi bilen gürlleşipdir, jedelleşipdir, maslahatlaşypdyr, degişipdir.

Ýöne adamyňam ýüregi daşdan däl. Ýalňyzlyga-da çydamak gerek. Ynha, goja-da şeýle ýagdaýa düşüpdür ~ ýaz-ha-ýazlykdan ýaňa onuň ýüregi gysyp başlapdyr. Birtüýsli, düşündirmesi kyn ýagdaýda ýüregin howul düşüp başlapdyr.

Ömrüni öýüň biş-düşü bilen gümra bolan Keyik eje, ýazyjynyň ýanyoldaşy, bir gezek çal saç adamsyna käýinipdir: «Heý-de bir ömrüňi dört diwaryň arasynda geçirmek bormy? Çyk ahyryn senem il arasynda. Dem alyp gör ýalançyň howasyndan. Tomaşa et, Taňrynyň ynsana bagyş eden eşretlerine – daglaryna, düzlerine, deňzine derýasyna. Sypalap ýör ýap-ýaşyl oty, ezilip gör ahyryn senem sil-ýagyşa!»

«Sen maňa akyl öwretme! Men bilýän näme etmelidigini» diýip, ýazyjy şeýle pursatlarda aýalyndan gaty görerdi. – «Adamlar meň ýazan kitaplarymdan ylham alyp ýaşaýarlar. Men kitaplarymda olara durmuş gurmaga kömek edýän... Sen nämä düşünýäň. Otur-da gap-çanagyň bilen bol-da...»

Ol alma agajynyň aşagynda arkan ýatyşyna, geçmişi ýatlap, uludn bir demini aldy: «Wah, görgülim, şol gap-çanakdan gözi açylman gitdi-dä, Keykijäm... Iňirdäp ýüregiňe düşse-de, dirije

adamdy-da pahyr. Keywanyň-da, garaz... Wah, şu wagt ol edil ýöne birsalymjyk direläge-de gelipjik şu alma agajyny bir synlapjyk gitsedi, nähili begenerdi görgüli. «Be-ä, senem peýdaly iş bitirip biljek ekeniň-ow» diýip, jak-jaklap gülerdi biçäre. Haýp, ýöne ol meniň ýetişdiren alma agajymy görenok-da. Wah, görenok-da! Ol görgüli: «Bir kitap ýazanyňdan bir agaç ekeniň gowy. Agaja seretseň hasyl berýär, ondan ne peýda bar... Seň kitaplaň adamlara ýöne bir güýmenje bolaýmasa başga nämä ýarasyn?» diýerdi. Men bolsa gaharlanan bolup: «Ol kitaplarda akyl bar, dürdäne pikir bar» diýerdim. Keykije-de näme, öz diýenine tutdurardy: «Wah, men seniň akylyňa belet-le. Bütün ömrüme bile-bile gelyän. Sana menden belet adam barmy? Bir ýeriňde bir şygurdy bolsa, men belet ahyryn... Näme, eliňe galam alanyň bilen üýtgeşik akyl gelyändir öýdýäňmi? Allanyň beren akylydyr-da...»

Edil şol wagt ýokardan alma sapagyndan üzülip, onuň edil maňlaýyna patlap degdi. Ol ukudan oýanan ýaly tisginip gitdi. Soňam edil gapdaljygynda tigirlenip ýatan gyzył alma gözi düşüp, keypihon ýylgyrdy. Üýtgeşik pikir oýuna geldi: «Beh, beýik Nýutonam alma agajynyň aşagyndaka depesinden alma gaçyp uly açyş edipdir. Hawa-hawa, hut şeýle. Gowy ýadyma düşäýdi. Şol alma patlap maňlaýyna degipdirem, bütün dünýä meşhur bolupdyr. Nämemiş, ýeriň dartyş güýji barmyş. Ýogsa-da ýokardan gaçan zat ýere düşer-dä... Asmana uçup gitmez ahyryn... Açyş bolaýşyny. Her hili bagty getiren bar-da dünýäde...»

Onuň birden içi gülüp başlady: «Beh, menem birden meşhur bolaýsam! Şu alma ýöne ýere gaçan däldir kelläme... Özem gyzył alma... Kellä üýtgeşik bir pikir geläýmegem ahmal-how... Belkäm, ilde ýok açyşy ederin...»

Ol gapdalynda tigirlenip ýatan gyzył alma elini ýetirip, ony emay bilen edil maňlaýynyň üstünde goýdy. Soňam gymyldaman ýatdy. Pikir etdi. Ýöne, içigar galmyş, pikir eder ýalymy näme ~ terje almanyň ysy janyňy alyp barýar ahyryn. Edil ýöne behişdi miwäň bar-da! Şeýle almany ýetişdireniňe ynanar ýaly däl!

Birdenem şemal turdy. Ol ýuwaş-ýuwaşdan güýçlenip başlady. Alma agajynyň aşagynda hezil edip ýatan goja ýazyjynyň üstüne

bir, iki, üç... Soň has köpelip, bir-birden alma gaçyp başlady. Şemal güýçlendem welin, ýöne patyrda beräýdi. Göz açyp-ýumasy salymda gojanyň üsti almadan dolaýdy. Agajy kimdir biri bar güýji bilen silkeleýäne çalym edýärdi. Şeýdibem gyzył, owadan, ysy janyňy lertzana getirýän almalar onuň üstüne döküle-döküle keýpden çykdylar. Goja bolsa almalaryň aşagynda serlip ýatyşyna hezil edip gülýärdi. Ol hiç haçan şeýle ýürekden gülmändi. Gülmekden ýaňa onuň gözlerine ýaş aýlandy.

Birdenem ol dymdy. Şemalam tapba kesildi. Daş-töwerege ümsümlük aralaşdy. Gyzył almalara gömlüp ýatan goja ýazyjy edil häzir gözlerini bir nokada dikip, oý-pikire beslenip ýatan bagtyýar bir adama çalym edýärdi.

Ol her elinde bir gyzył almany pugta gysyp, öz ýetişdiren ýeke-täk agajynyň, alma agajynyň aşagynda gymyldaman ýatyrdy. Onuň ruhy ynjalyk tapana meňzeýärdi...

Ýazmyrat ŞADURDYÝEW. Hekaýalar